

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

SAMENLOOP VAN SCHADEVERGOEDINGEN

De Page (T. II, 1934, nr 1033) geeft toe dat de vraag ingewikkeld is. Men kan het daarmee eens zijn; daarin ligt hare bijzondere aantrekkelijkheid... dat een nieuw en ruim gebied voor de strijd der meningen geopend wordt (1).

Bij nader onderzoek blijkt echter, dat het vraagstuk, ofschoon ingewikkeld, van wezenlijk belang en zelfs uiterst gewichtig is, want het raakt de openbare orde. Wij zouden willen aantonen, dat op de openbare orde een beroep moet worden gedaan teneinde de vraag op bevredigende wijze te beantwoorden en dat de billijkheid en het gezond verstand daarbij van generlei nut kunnen zijn.

* * *

De vraag waarom het gaat is deze, of het slachtoffer van een ongeval, dat in verband daarmee bepaalde contractuele voordelen heeft genoten (2), het recht heeft om daarenboven nog de quasi-deelname schadevergoeding te ontvangen, die de voor het ongeval verantwoordelijke dader hem verschuldigd is.

Om de waarheid te zeggen, wijst de aldus gestelde vraag het probleem niet met juistheid aan. Zij stelt zich anders in de rechtszaal : kan de dader, aan wie het ongeval te wijten is, zich onttrekken aan de verplichting om de door zijn schuld ontstane schade te vergoeden, door te beweren, dat de contractuele voordelen, die het slachtoffer van het ongeval genoten heeft, die schade reeds geheel of gedeeltelijk hersteld hebben en dat het geleden nadeel zodoende verdwenen of in gelijke verhouding verminderd is?

Het antwoord op deze vraag laat niet op zich wachten : de *billijkheid* zou er zich tegen verzetten, dat de voor het ongeval verantwoordelijke dader zou profiteren van de contractuele voordelen, waaraan hij vreemd moet blijven (3); zij zou integendeel eisen, dat de dader het gehele gewicht der schuld moet dragen en alle daardoor veroorzaakte schade herstellen.

In juridische taal : « het door het slachtoffer

ontvangen loon is hem uitbetaald ter uitvoering ener overeenkomst; het is krachtens contract dat de rechthebbende het heeft gekregen en niet met het oog op het herstel van de door het ongeval ontstane schade. Beide uitkeringen komen derhalve rechtens aan de benadeelde toe. »

« Overwegende, » zegt het Hof van Cassatie in twee arresten van 21 Maart en 11 Juli 1935, « dat het recht op de contractuele vergoeding en het recht op schadevergoeding wegens onrechtmatige daad onderscheiden juridische oorzaken hebben en op volkomen verschillende gebieden liggen. »

De procureur-generaal Leclercq verklaarde in 1935 : « De bewering van de dader van het quasidelict, dat hij de door hem verschuldigde schadevergoeding zou kunnen verrekenen met het pensioen of met de vergoeding, door de overledene bij wijze van verzekering ten behoeve zijner weduwe bedongen, staat gelijk met de bewering, welke hij zou uiten, dat hij het recht zou hebben die schadevergoedingsplicht te verrekenen met het bedrag van de aan de weduwe toekomende erfenis ».

De Page op zijn beurt schrijft : « Van bevoordeling, van verrijking van het slachtoffer ter gelegenheid van een ongeval te spreken, snijdt absoluut geen hout : men mag zich wel degelijk verrijken, zelfs naar aanleiding van een ongeval, als er maar een titel, een oorzaak van de verrijking bestaat. »

* * *

Men mag zich eerst en vooral afvragen of de voorstanders van de toelaatbaarheid van de samenloop van beide vorderingen een gelukkige ingeving gehad hebben, toen zij zich beriepen op de billijkheid; enkelen doen zelfs een beroep op het gezond verstand (4).

Is het onrechtvaardig, dat de dader, die voor een ongeval aansprakelijk is, aan het geldelijk herstel van de *civielrechtelijke* gevolgen van zijn schuld ontkomt, omdat het slachtoffer van het ongeval reeds schadeloos gesteld is?

Wordt daarbij niet uit het oog verloren, dat de veroordeling tot betaling ener schadevergoeding niet een *straf* is en slechts ten doel heeft privaatrechtelijke belangen te regelen?

Indien een automobilist een voetganger doodt, wiens verscheiden aan niemand schade toebrengt, zal men dan zeggen, dat het in strijd is met de billijkheid toe te laten, dat de verantwoordelijke dader, aan wiens schuld het ongeval te wijten is, ontkomt aan een civielrechtelijke vordering tot betaling van een geldsom?

Men zegt, dat de billijkheid eist, dat de verantwoordelijke dader, die het ongeval heeft veroorzaakt, in ieder geval betaalt al hetgeen hij verschuldigd is en zich aan zijn verplichting niet kan onttrekken door middel van eens anders geld.

Zal men zo ver gaan in naam van de billijkheid de overeenkomst van borgtocht, het verzekeringscontract en alle zekerheidscontracten te verbieden, waarbij om niet of onder bezwarende titel en zeer dikwijls zonder mogelijkheid van verhaal door de waarborger op de gewaarborgde, iemand zich in de plaats stelt van een ander in diens verplichting om de gevolgen zijner schuld te herstellen?

Overigens, waarom zou de aansprakelijke dader niet mogen profiteren van zekere persoonlijke voordelen door derden ter gelegenheid van het ongeval aan het slachtoffer toegekend en waaraan de dader geen deel heeft gehad?

Er is geen sprake van, dat men een beroep zou kunnen doen op artikel 1165 van het Burgerlijk Wetboek: bij zijn arrest van 11 April 1929 heeft het Hof van Cassatie uitdrukkelijk het middel verworpen, ontleend aan de schending van artikel 1165 van het Burgerlijk Wetboek, door het slachtoffer van een ongeval ingeroepen tegen een arrest, dat aan de dader had toegelaten van de door hem verschuldigde schadevergoeding af te trekken het bedrag ener schadeloosstelling, krachtens verzekering aan het slachtoffer uitbetaald. (Zie ook De Page, T. I, nrs 117 e.v., en T. III, nr 42, alsmede de conclusie van de procureur-generaal Leclercq, voorafgaand aan het cassatie-arrest van 24 November 1932, Pas. 1933, I, 19 en 21.)

Van het ogenblik af, dat artikel 1165 Burgerlijk Wetboek aan hem, die voor het ongeval verantwoordelijk is, niet verbiedt een beroep te doen op voordelen, door derden aan het slachtoffer verleend, kan hem geen verwijt ervan worden gemaakt, zo hij daarvan profiteert.

Immers, indien hij daarvan profiteert, gebeurt zulks niet ten nadele van anderen noch zonder geoorloofde oorzaak. De derden zouden dit niet kunnen beweren, daar zij de voordelen, die zij aan het slachtoffer hebben toegestaan, verleend hebben ter uitvoering hunner contractuele verplichtingen. Wat het slachtoffer zelf betreft, het is niet verarmd, indien het dank zij deze voordelen in dezelfde toestand als vóór het ongeval hersteld is.

Men zal zeggen, dat het slachtoffer niet rijker geworden is, terwijl de voor het ongeval verantwoordelijke wel verrijkt is. (Zie cassatie-arrest van 27 Mei 1909, Pas. 1909, I, 272.) Verzet de billijkheid zich daartegen?

Per slot van rekening is met de billijkheid moeilijk verenigbaar het partij kiezen « voor » het slachtoffer en « tegen » de dader. Indien men zich wil herinneren, dat de verbintenis van de verantwoordelijke dader zowel uit een onvoorzichtigheid (*levissima culpa*) als uit een bewuste en grove schuld kan ontstaan, ziet men zelfs niet meer in hoe het partij kiezen « tegen » de aansprakelijke dader zou kunnen worden verdedigd. De billijkheid mag niet verward worden met liefdadige en sentimentele overwegingen op straffe van niet meer beschouwd te worden als bron van recht. De Page (T. I, 1933, nr 13) schrijft, dat de billijkheid nooit duidelijk is omschreven. « Het zijn, » zegt hij, « de wezenlijke postulaten van de sociale samenleving, die niet in de wet zijn vervat en opgenomen. » Voorbeelden daarvan zijn: het verbod van rechtsmisbruik, de openbare orde, de goede zeden, enz.

Het duidelijk belang, dat het slachtoffer van een ongeval heeft bij de samenloop van twee vorderingen tot schadeloosstelling, valt niet samen met de billijkheid.

* * *

Men moet echter verder gaan en aantonen, dat de leer van de samenloop, wanneer zij een beroep doet op de billijkheid, de openbare orde uit het oog verliest. Immers, het slachtoffer van het ongeval, dat mag « cumuleren », heeft er in die veronderstelling onbetwistbaar belang bij de duur van de arbeidsonbekwaamheid, gevolg van het ongeval, te verlengen, indien elke dag, dat die toestand voortbestaat, hem de gelegenheid verschafft zich tegelijkertijd van twee zijden schadeloos te doen stellen. Moet men dergelijke toestand aanmoedigen? (5) Men kent die zonderlinge kwaal, die in Franstalige assuradeurenkringen « *sinistrese* » wordt genoemd; zal zij de kwaal van onze tijd, een soort « *mal du siècle* » worden?

En heeft de gelaedeerde van het ongeval, die twee schadevergoedingen mag trekken, er niet eveneens onbetwistbaar belang bij, op een of andere wijze een blijvende werkonbekwaamheid te verergeren, die hem de dubbele opbrengst zijner broodwinning verzekert tot aan het einde van zijn productief bestaan?

Welke verleiding ook voor hem, die bij het overlijden van het slachtoffer van het ongeval gerechtigd is tweemaal de voordelen te verkrijgen, die hij van hem ontving tijdens zijn leven?

En welk éniġ buitenkansje voor het slachtoffer, die tweemaal de pharmaceutische en geneeskundige kosten kan uitbetaald krijgen, die hij zelf slechts éénmaal behoeft te voldoen?

Al deze voorbeelden doen duidelijk de gebiedende redenen uitkomen, die in naam van de openbare orde aan het slachtoffer van het ongeval het recht ontzeggen om de gevolgen daarvan te verlengen of te verergeren en het door de verantwoordelijke dader gepleegde delict of quasi-delict uit te buiten, niet alleen ten diens nadele, doch ook ten nadele van de schuldenaren *ex contractu*.

Men kent het beginsel, dat zo vaak door onze rechters is gehuldigd en dat in naam van de open-

bare orde eist, dat het slachtoffer van een ongeval de nadelige gevolgen ervan beperkt.

En moeten de redenen opnieuw in herinnering worden gebracht van een rechtspraak, die thans uit het oog schijnt te zijn verloren, waarbij werd beslist dat « elk stelsel, dat aan het slachtoffer toelaat zich ten gevolge van het ongeval te verrijken, in strijd is met de openbare orde en de goede zeden, omdat het aanleiding kan geven tot de misdadigste berekening, die dagelijks de veiligheid van het verkeer en zelfs het leven der burgers in gevaar kan brengen? »

Het is duidelijk, dat billijkheidsoverwegingen de openbare orde niet in de weg kunnen staan. De openbare orde kan zelfs schijnbare onrechtmatigheden met zich brengen; onze rechters zullen daarvan niet afwijken, zelfs al mocht het tussen partijen overeengekomene daardoor ter zijde worden gesteld. Moeilijk kan trouwens worden aanvaard dat de billijkheid, die zoals wij hebben gezien, volgens De Page zou samenvallen met de openbare orde en de goede zeden, in sommige gevallen een oplossing zou eisen, door dewelke de openbare orde en de goede zeden zouden geschonden worden !

* * *

Bestaat tenslotte niet de mogelijkheid de gedachte, die eist dat de verantwoordelijke dader van het ongeval, hoe het ook zij, zijn verplichting tot schadevergoeding nakomt en niet profiteert van de persoonlijke aan het slachtoffer toekomende voordelen, in overeenstemming te brengen met de gebiedende regels van openbare orde, die eisen, dat het slachtoffer geen voordeel mag trekken uit een delict of een quasi-delict om zijn schuldenaren ex contractu of krachtens quasi-delict op genade of ongenade aan zijn willekeur te onderwerpen?

De oplossing is geenszins nieuw. Het is voldoende aan al degenen, die krachtens overeenkomst voordelen aan het slachtoffer van het ongeval hebben verleend, toe te laten om van de verantwoordelijke dader terugbetaling te eisen van het te dier zake door hen uitgekeerd bedrag. Met andere woorden : het volstaat de subrogatie algemeen te maken; de gesubrogeerde zal dan ageren tegen de aansprakelijke dader van het ongeval.

Menige toepassing van een dergelijke subrogatie kan worden aangehaald : de gecoördineerde wetten op de vergoeding van de schade, voortspruitende uit arbeidsongevallen, welke de werkgever, die de bij de wet bepaalde schadeloosstelling heeft betaald, subrogeren in de rechten van het slachtoffer; de wet op de verzekeringen, die bij schadeverzekeringen de verzekeraar subrogeert in de rechten van de verzekerde tegen hem, die door zijn schuld de schade heeft veroorzaakt; en in de jongste tijd het besluit van 21 Maart 1945, waarbij de mutualiteit van verplichte verzekering in geval van ziekte of invaliditeit van de verzekerde gesubrogeerd wordt in diens rechten tegen hem, aan wie het ongeval te wijten is.

Verder nog : krachtens het statuut van het personeel van de Nationale Maatschappij van Belgische

Spoorwegen betaalt de Maatschappij de vergoedingen aan haar door een ongeval getroffen werknemer, doch slechts bij wijze van voorschot, onder voorbehoud van haar recht om die vergoedingen op de verantwoordelijke derde te verhalen; een werkelijke wettelijke subrogatie in de zin van artikelen 1249 env. van het Burgerlijk Wetboek.

Eindelijk komt in sommige overeenkomsten een beding van cessie-subrogatie voor, dat door de rechters steeds beschouwd werd als een volkomen geoorloofde cessie ener vordering, krachtens dewelke de cessionaris van het slachtoffer al diens rechten tegen derden verkrijgt.

Wat er ook van zij, daar waar de subrogatie niet door een tekst is bepaald, noch door de rechter erkend, heerst de openbare orde in ieder geval boven alle andere overwegingen, moge deze steunen op de billijkheid dan wel op het gezond verstand.

Wij besluiten : het samenvoegen van twee vorderingen tot schadevergoeding is niet in overeenstemming met het recht. De niet-samenvoeging is intendeel door het recht geboden.

Zeker is het niet verboden, dat het slachtoffer van een ongeval (evenals trouwens de daarvoor verantwoordelijke dader of een derde) zich verrijkt naar aanleiding van het ongeval, indien maar een geoorloofde oorzaak voor de verrijking aanwezig is, maar men moet hem die bevoegdheid ontfeggen, zo dikwijls te vrezen valt, dat hij het ongeval zal uitlokken (een vrij theoretisch geval) of dat hij de gevolgen daarvan zal doen voortduren of doen verergeren (een veel voorkomend geval) om er voordeel uit te trekken.

De rechter over de feiten waardeert in België de schade op in cassatie onaantastbare wijze. Het staat hem dus vrij bij de waardering der schade rekening te houden met alle omstandigheden, die haar hebben verminderd, o.a. met de omstandigheid, dat het slachtoffer om niet of onder bezwarende titel sommige persoonlijke voordelen heeft bekomen, zoals de betaling van een som geld. De schade wordt « in concreto » geschat (Rép. Prat. Droit Belge, onder « Responsabilité », nr 1758).

Het Hof van Cassatie heeft hieraan herinnerd in zijn arresten van 11 Juni 1895 en van 11 April 1929.

« Indien het waar is, dat de verantwoordelijke dader van een ongeval van zijn verplichtingen niet kan bevrijd worden door middel van eens anders geld, zo mag toch ook niet uit het oog worden verloren, dat de slachtoffers geen aanspraak hebben op enig bedrag boven de schade, welke zij geleden hebben. »

Aldus het Hof te Luik in een arrest van 16 April 1927 (Rév. gén. Ass. et Resp., 1928, nr 167).

Men heeft geschreven dat de « stelling van de niet-samenloop steunt op een juridische verwarring en overigens op een economische en sociale schijn, die de opvatting omtrent de rol van het recht verdraait ».

Wij menen veeleer, dat de stelling van de niet-samenloop haar grond vindt in de vereisten van de openbare orde, die de rol van het recht bepalen.

De vijftig laatste jaren hebben bijzonder kiese

rechtsvragen gesteld, waarvan de oplossing slechts mag worden gezocht met inachtneming van alle gegevens.

R. ANDRE,
Dr. in de rechten.

(1) Wij hebben aan dit vraagstuk een boek gewijd onder de titel: «Assurance et Responsabilité des tiers», Bruylant, 1946, 119 blz.

(2) Wet op het bediendencontract, waarbij een maand salaris na het ongeval of de ziekte wordt toegekend; collectieve overeenkomsten, waarbij het gehele of gedeeltelijke

salaris wordt toegestaan gedurende de arbeidsonbekwaamheid, enz., enz.

(3) Omdat het slachtoffer gewoonlijk van die voordelen geniet op grond van een offer, dat het op zich genomen heeft (b.v. verzekeringspremie) of ingevolge een handeling van een derde (b.v. werkgever) uit vrijgevigheid.

(4) De praktijk der uit ongevallen ontstane processen toont aan hoe weinig belang de slachtoffers plegen te stellen in de vraag van de samenloop; wanneer zij eenmaal schadevergoeding hebben bekomen, denken zij er niet aan een tweede maal aanspraak te maken op schadeloosstelling.

(5) Welke aanhangers van de toekenning van een volledige schadevergoeding in zake arbeidsongevallen hebben dit gevaar opgemerkt en bij de thans in behandeling zijnde herziening van de arbeidsongevallenwet afgezien van de eis, dat de arbeider na een ongeval vergoedingen zou moeten krijgen, gelijk aan zijn vol salaris.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

Vacantiekamer. — 2 September 1948.

Voorzitter : M. Wouters.
Raadsheer-Verslaggever : M. Simon.
Advocaat-generaal : M. Colard.

Getuige (in strafzaken). — Art. 9 der wet van 9 April 1930.

Art. 9 der wet van 9 April 1930 tot bescherming der maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers wijkt niet af van de regels van het Wetboek van Strafvordering, die aan de rechter over de feiten toelaten vrij te beoordelen of door verdachte voorgebrachte getuigen al dan niet zullen worden gehoord.

Rens, Charles.

Gelet op het bestreden arrest gewezen de 14 Mei 1948 door de Kamer van Inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Brussel;

Over het middel : schending van artikel 9 der wet van 9 April 1930 tot bescherming der maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, doordat het aangevallen arrest aanlegger's conclusie strekkende tot het verhoor der getuigen heeft afgewezen om reden dat « beklaagde niet verklaart op welke punten een getuigenverhoor nuttig zou zijn en er geen aanleiding is deze maatregel te bevelen »;

Overwegende dat artikel 9 der wet van 9 April 1930, luidens hetwelk de onderzoeksrechtsmachten de getuigen horen, indien de verdachte het vraagt, niet afwijkt van de regels van het Wetboek van Strafvordering, regels die de rechter over de grond toelaten vrij te oordelen of de door beklaagde aangebrachte getuigen ja dan neen dienen gehoord om zijn overtuiging te vormen, waaruit volgt dat, met de neergelegde conclusies op voormelde gronden te onzeggen, het bestreden arrest, behoorlijk gemotiveerd, noch de in het middel aangeduide wetsbepaling noch de rechten van de verdediging geschonden heeft;

Dat het middel niet kan aanvaard worden;

Overwegende bovendien dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvor-

men werden nageleefd en dat de beslissing wettelijk is;

Om die redenen,
Verwerpt de voorziening;
Verwijst eiser in de kosten.

HOF VAN VERBREKING

Vacantiekamer. — 2 September 1948.

Voorzitter : M. Wouters.
Raadsheer-Verslaggever : M. de Clippele.
Advocaat-generaal : M. Colard.

Middelen tot verbreking. — Onwettelijke huiszoeking.
— Daaruit gevolgde bekentenissen van verdachte.
— Andere bewijsmiddelen aanwezig.

Middel ontleend aan het feit, dat de bekentenissen van verdachte, die door het bestreden arrest als bewijs zijner schuld zijn aanvaard, het rechtstreeks gevolg geweest zijn ener bij het arrest onwettelijk verklaarde huiszoeking.

Daar het arrest de veroordeling ook op andere bewijsmiddelen heeft gegrond, tegen dewelke in cassatie geen bezwaar wordt gemaakt en die voldoende zijn om de bewezenverklaring van het strafbare feit te rechtvaardigen, kan het middel niet tot cassatie leiden.

Het middel ontleend aan het feit, dat de tegen verdachte ingestelde vervolgingen het gevolg zouden geweest zijn van de onwettelijke huiszoeking, moet eveneens worden afgewezen, omdat daarvan niets blijkt uit het arrest zelf, noch uit de processtukken, waarmede de cassatierechter rekening mag houden.

Bollaert M. t/ Poelman C., b.p.

Gelet op het bestreden arrest op 7 Mei 1948 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de publieke vordering;

Over het enig middel : het bestreden arrest, na de nachtelijke huiszoeking bij aanlegger onwettelijk te hebben verklaard, heeft hem niettemin veroordeeld met de motivering dat het bewijs van zijn plichtigheid blijkt uit zijn latere bekentenissen;

1) dan wanneer deze bekentenissen het rechtstreeks gevolg zijn van deze onwettelijke huiszoeking en

2) dan wanneer de vervolgingen ingespannen werden als gevolg van deze onwettelijke huiszoeking, zodat zij ab ovo niet ontvankelijk waren :

Overwegende dat het bestreden arrest, na de nachtelijke huiszoeking bij aanlegger onwettelijk te hebben verklaard, vaststelt dat het bestaan van de misdrijven bewezen is door andere elementen die vreemd zijn aan deze huiszoeking en « aan de gedane onwettige bestatigingen, en er het gevolg niet van zijn » ;

Overwegende dat het middel in zijn eerste onderdeel alleen het deel der motivering hekelt dat de bekentenissen inroept doch niet de andere delen die andere elementen inroepen, elementen waaruit de rechter over de grond bij een soevereine beoordeling in feite het bestaan afleidt van de misdrijven in hoofde van aanlegger ;

Overwegende dat deze delen van de motivering derhalve volstaan om de schuldigverklaring van aanlegger te rechtvaardigen, zodat het eerste onderdeel, al ware het ook gegrond, de verbreking niet zou medebrengen ;

Waaruit volgt dat het van belang ontbloot en derhalve niet ontvankelijk is ;

Overwegende dat de bewering uiteengezet in het tweede onderdeel als zouden de vervolgingen ingespannen tegen aanlegger en dus het ontdekken van de elementen tijdens deze vervolgingen, het gevolg zijn van de onwettelijke huiszoeking, geen steun vindt noch in de meldingen van het arrest, noch in geen enkel stuk der rechtspleging waarmede het Hof rekening mag houden ;

Waaruit volgt dat het middel in zijn tweede onderdeel niet kan aangenomen worden ;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de vordering der burgerlijke partij :

Overwegende dat aanlegger tot staving van zijn voorziening geen enkel middel inroept en dat het Hof er van ambtswege geen opwerpt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT : Vgl. cass. 24 Mei 1948, R.W., 1948-1949, 51.

HOF VAN VERBREKING

2° Kamer — 5 Juli 1948

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Simon.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

1. Middelen tot verbreking. — Gemis aan nauwkeurigheid. — Samenloop van delicten. — Niet-ontvankelijkheid.

2. Motivering (in strafzaken). — Aangifte aan de vijand. — Onvoldoende motivering van de uitspraak op de vordering van de burgerlijke partij.

1. a) Het door eiseres in cassatie voorgebrachte middel, dat het arrest a quo haar besluiten niet heeft

beantwoord, is niet ontvankelijk, omdat niet is vermeld, welke harer besluiten onbeantwoord zijn gebleven.

b) Bij veroordeling op grond van samenloop van verschillende misdaden, kan het arrest a quo niet vernietigd worden, al mocht blijken, dat het middel gericht tegen de veroordeling wegens één van die misdaden gegrond is, wanneer de opgelegde straf gerechtvaardigd is door de overige te laste gelegde, vaststaande feiten.

2. Het bestreden arrest wordt vernietigd, voor zoveel beklaagde daarbij veroordeeld is tot schadevergoeding aan de burgerlijke partij en in de kosten van het hoger beroep ten opzichte van laatstgenoemde, omdat in het arrest niet is vermeld, dat de met kwaad opzet gedane aangifte voor de aangegeven persoon een vrijheidsberoving van meer dan een maand heeft ten gevolge gehad. In het aangevallen arrest is verzuimd de aanwezigheid te constateren van de vereisten voor de strafbaarheid van een niet aan de vijand toegezonden aangifte.

Daelemans, Isabelle t/ Booten Joannes, b.p.

Gelet op het bestreden arrest gewezen de 26 April 1948 door het Militair Gerechtshof te Antwerpen ;

A) Voor zover de voorziening is gericht tegen de beslissing over de publieke vordering :

Over het enig middel : gebrek aan motivering ; gebrek aan antwoord op de besluiten ; gebrek aan vaststelling van het verband tussen de beweerde verklikking en de vervolging waaraan Booten werd blootgesteld ;

Over het eerste onderdeel : gebrek aan antwoord op de besluiten ;

Overwegende dat aanlegster niet bepaalt welke van haar besluiten niet beantwoord zouden geweest zijn ;

Dat dit onderdeel van het middel aan stiptheid mangelt, en dus niet kan aanvaard worden ;

Over het tweede onderdeel van het middel, met betrekking tot de verklikking :

Overwegende dat aanlegster vervolgd werd wegens verschillende misdaden, dat het aangevallen arrest, met aanneming van verzachtende omstandigheden wegens de samenlopende misdaden welke het bewezen verklaart en waarvan één strafbaar is met de dood, ze tot een enkele straf van drie jaar gevangenisstraf veroordeeld heeft ;

Dat bewust onderdeel van het middel de beslissing bestrijdt alleen voor zover zij uitgesproken werd wegens de betichting 2 (aangifte van de burgerlijke partij aan de vijand) ;

Dat, indien het gegrond bevonden werd de uitgesproken straf desniettemin zou gerechtvaardigd blijven door de feiten voorzien sub n° 1 der telastlegging, welke het arrest vaststaand verklaart ;

Dat gevolglijk de eis tot verbreking van de beslissing over de publieke vordering, niet ontvankelijk is in zover hij op dit onderdeel van het middel gegrond is ;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven vormen werden nageleefd en dat de uitgesproken veroordelingen wettelijk zijn ;

B) Voor zover de voorziening is gericht tegen de

beslissing over de vordering van de burgerlijke partij :

Overwegende dat aanlegster bij regelmatig genomen conclusie heeft betwist dat de brief die zij aan de Heer Van der Straeten zond een aangifte aan de vijand was althans dat er een causaal verband bestond tussen bewust schrijven en de veroordeling uitgesproken tegen de burgerlijke partij; dat het Militair Gerechtshof daarop heeft geantwoord dat de betichting bewezen is gebleven vóór het Hof, echter zonder de omstandigheid dat de aangifte aan de met kwaad opzet aangeklaagde persoon een beroving van vrijheid van meer dan een maand heeft berokkend;

Dat het arrest niet constateert dat de voorwaarden onder dewelke de aangifte kan bestraft worden zonder dat zij aan de vijand toegezonden werd, ter zake voorhanden zijn;

Dat daaruit blijkt dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest doch alleen in zover uitspraak doende over de eis van de burgerlijke partij, het aanlegster veroordeeld heeft om aan burgerlijke partij één frank als schadevergoeding te betalen en ze in de kosten van beroep ten opzichte van voormelde partij heeft verwezen;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Militair Gerechtshof te Antwerpen en dat melding er van zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak, zo beperkt, naar het Militair Gerechtshof anders samengesteld;

Veroordeelt aanlegster tot vier vijfden en de burgerlijke partij tot een vijfde van de kosten.

KRIJGSHOF TE LUIK

2e Nederlandse Kamer. — 9 September 1948.

Voorzitter : M. Goffinet.

Subst. Auditeur-Generaal : M. Frère.

Pleiters : Mrs. Thoné, Van Leynsele, Collignon, Roppe, Knaepen, Favart, Herbiet, Schroé, Philippart, Jenné.

1. Hoger beroep (in militaire strafzaken). — Toepassing van art. 215 Sv. op de militaire recht spraak.
2. Hulpverlening aan de vijand. — Totale oorlog. — Leveringen en vervoer ten behoeve van vijandelijke strijdkrachten en vijandelijke burgerbevolking. — Winstbejag. — Opeising door de vijand. — Dwaling tengevolge van adviezen van overheidspersonen.
3. Volmacht (in strafzaken). — Moet op straf van nietigheid in de taal gesteld worden, waarin het geding gevoerd wordt. — Vervangingsclausule.

1. Nietigheid van de procedure vóór de Krijgsraad, omdat de eedafleggingen der getuigen niet voldoen aan de bij de wet gestelde vereisten. Nietigverklaring van de daarop steunende vonnissen. Art. 215 Sv. geldt ook voor de militaire gerechten; het Krijgshof trekt derhalve de zaken tot zich.
2. Bij een totale oorlog is levering van fruit en groen-

ten aan de vijand, zelfs al geschiedt die ten behoeve van de burgerbevolking, een hulpverlening aan de vijand.

Daaraan doet niet af, dat de leveringen wellicht hebben plaats gehad op tijdstippen, dat de binnenlandse markt overvloedig voorzien was van fruit en groenten, zodat de Belgische bevolking daaronder niet heeft geleden en de nationale fruitteelt daardoor voor een gedeeltelijke ondergang werd behoed, daar deze omstandigheden de « hulp aan de vijand » niet uitsluiten.

Leveringen en vervoer ten behoeve van de vijandelijke strijdkrachten vallen ongetwijfeld onder toepassing van par. 2 sub 1° en 4° van het wetsbesluit van 25 Mei 1945 tot aanvulling van art. 115 Sv.

Leveringen en vervoer ten behoeve van de vijandelijke burgerbevolking vallen daarentegen niet onder de bepaling van par. 2 sub 1° van voormeld wetsbesluit, zoals blijkt uit het daarbij behorend verslag aan de Regent. Deze leveringen en prestaties vallen uitsluitend onder par. 2 sub 3° van bedoeld wetsbesluit doch zijn slechts strafbaar, indien de bij die bepaling vereiste voorwaarden aanwezig zijn.

De bestuurder ener P.V.B.A. die persoonlijk niet rechtstreeks heeft deelgenomen in de winstverdeling der vennootschap, wordt niettemin geacht uit winstbejag te hebben gehandeld indien de vennootschap ingevolge zijn handelingen winst heeft behaald.

Niet strafbaar zijn leveringen of prestaties ingevolge inbeslagneming of opeising door de vijand.

Door de adviezen van overheidspersonen, waarbij de toelaatbaarheid van de leveringen werd aangenomen en de handelwijze van het Ministerie van Landbouw en voedselvoorziening zijn verdachten in dwaling gebracht; deze dwaling is voor hen een rechtvaardigingsgrond, zodat zij wegens de hun ten laste gelegde leveringen en prestaties niet strafbaar zijn.

3. Een volmacht is op zich zelf een buitengerechtigde akte; zij wordt echter een gerechtelijke akte, indien zij door de gevolmachtigde in rechten wordt overgelegd als bewijs zijner hoedanigheid als partijverteenwoordiger. Krachtens de artt. 2 en 14 van de Wet van 15 Juni 1935 moet zij dus worden gesteld in de taal, waarin het geding gevoerd wordt; is zij in een andere taal opgemaakt, dan moet haar nietigheid ingevolge art. 40 van voormelde wet ambtshalve worden uitgesproken.

Wanneer een akte van volmacht de vervangingsclausule inhoudt moet hij eventuele vervanging blijken van de overdracht der volmacht.

Krijgsauditeur en Belgische Staat t / Herbots, Boden, Matteredne, Nicolai en P.V.B.A. Agro Chimie, Nicolai en Compagnie.

A. Nopens de Procedure :

Overwegende dat de vonnissen ter zake door de Krijgsraad van Hasselt in dato van 24 Februari 1947, geveld, nietig zijn;

Overwegende inderdaad dat naar luid de processen-verbaal der terechtzittingen in zake de Heer Krijgsauditeur tegen Materne Jozef J. R. O., Materne Victor A., Nicolai Paul T. J. en de P.V.B.A. Agro Chimie, al de getuigen door de Krijgsraad onderhoord ter zitting van 10 Februari 1947 de eed hebben afgelegd : « Ik zweer de waarheid te zeggen, niets dan de waarheid, zo helpe mij God » — en in zake de Heer Krijgsauditeur tegen Herbots

Jozef en Boden Jean, de getuigen Desonnay Jean door de Krijgsraad onderhoord ter zitting van 8 Februari 1947 de eed heeft afgelegd : « Je jure de dire la vérité, rien que la vérité, ainsi m'aide Dieu »;

Overwegende dat deze eedafleggingen niet aan de vereisten der wet beantwoorden;

Overwegende dat dit verzuim ener op straffe van nietigheid voorgeschreven pleegvorm, de nietigheid voor gevolg heeft van de gevoerde rechtspleging alsmede van de erop gesteunde beslissingen;

Overwegende dat de voorschriften van artikel 215 van het Wetboek van strafrechtspleging luidens dewelke de Rechter in beroep ten gronde moet beslissen telkenmale hij de beslissingen van de eerste rechter te niet doet voor een andere reden dan de onbevoegdheid insgelijks van toepassing zijn bij de militaire gerechten (verbreking 22 Januari 1945, Pas. 1945, I, 92; 20 Sept. 1946, Pas. 1946, I, 337 en 6 Januari 1947, Pas. 1947, I, 2);

Dat er bijgevolg voor het Hof aanleiding bestaat de voor de eerste rechter gevoerde rechtspleging alsmede de door deze uitgesproken vonnissen ter zake te niet te doen en na de zaken tot zich te hebben getrokken te oordelen bij nieuwe beschikking;

Overwegende dat de nietigverklaring van getuigen Bollen Lambert en Vertommen Jan, gehoord ter zitting van 10 Februari 1947 en deze van getuige Desonnay Jean, gehoord ter zitting van 8 Februari 1947 niet onontbeerlijk zijn ter veropenbaring der waarheid, derwijze dat het aan het Hof als overbodig voorkomt een bijkomend onderzoek of getuigenverhoor te bevelen;

B. Op strafrechtelijk gebied.

I. — Inbreuk op art. 118 bis S.W.B. ten laste van beschuldigde Herbots Jozef en Nicolai Paul;

Overwegende dat deze betichting ten laste van beschuldigde Herbots Jozef genoegzaam bewezen is;

Dat hij inderdaad lid is geweest van het V.N.V. en dit lidmaatschap heeft gehandhaafd tijdens de bezetting op een ogenblik dat het algemeen gekend was dat deze politieke partij de belangen van de vijand diende; dat hij deel heeft genomen aan een colportage van het dagblad « De nationaal Socialist » zoals blijkt uit een foto gekiekt op de drempel van het stadhuis te St. Truiden;

Dat beschuldigde's opwerping, als zoude hij geen enkel der dagbladen uitgegeven hebben van weinig belang ter zake is, wijl het blote feit van met enkele nieuwe orde gezinden te vergaderen en op hetzende wijze zich op de drempel van het stedelijk gemeentehuis te vertonen, drager van een pak Duitsgezinde dagbladen zij het dan ook om een foto te laten maken — foto welke trouwens voor hem aan een heuglijke vergadering moest herinneren — op zich zelve een daad van propaganda daarstelt, welke onder toepassing valt van artikel 118 bis van het S. W. B.;

Overwegende dat beschuldigde Herbots tevens geabonneerd was op nieuwordegezinde dagbladen;

Overwegende dat derhalve beschuldigde Herbots bij besluit van de Prins-Regent in dato 28 Februari

1945, ontzet werd uit zijn ambt van Provincieraadslid;

Overwegende dat dezelfde betichting ten laste van beschuldigde Nicolai, niet genoegzaam bewezen is;

II. — Inbreuk op art. 1 der Wet van 22 Maart 1940 ten laste van beschuldigten Herbots en Nicolai Paul :

Overwegende dat de rechtsvervolgingen hoofdens deze betichting verjaard zijn;

III. — Inbreuk op artikelen 115, 117, 123 ter van het S. W. B. gewijzigd bij besluitwet van 25 Mei 1945 en wet van 14 Juni 1948 ten laste van al de beschuldigten :

Overwegende dat aan de onderscheidene beschuldigten te dien opzichte ten laste gelegd wordt, rechtstreeks of onrechtstreeks als tussenpersoon, 't zij aanzienlijke leveringen van fruit of groenten 't zij enkele prestaties van werken of vervoer, 't zij beiden te samen ten bate van de vijand te hebben gedaan, dit alles in de volgende verhoudingen;

A. — Aan beschuldigde Nicolai als verantwoordelijke bestuurder der P.V.B.A. Agro Chimie en deze laatste gedaagd als burgerlijk verantwoordelijke-rechtstreekse leveringen van fruit bestemd voor de burgerbevolking aan de firma H. Engels te Keulen (seizoen 1940-1941) voor 31.645.954,85 fr.;

B. — Aan beschuldigten Matteredne Jos. Omer en Victor Auguste :

1) rechtstreekse leveringen van fruit of groenten aan vijandelijke dienststellen in België, inpakking en vrachtkosten inbegrepen, voor 10.596,34 fr.;

2) vervoerdiensten ten bate van de bezetter voor 44.106,80 fr.;

3) onrechtstreekse leveringen aan vijandelijke dienststellen in België, door bemiddeling van Vanderschueren te Gent en Schonaers te Borgloon voor 103.708,— fr.;

4) onrechtstreekse leveringen van fruit aan de bezetter door bemiddeling van de P.V.B.A. Agro-Chimie (seizoen 1940-41) bestemd voor de burgerbevolking voor 2.275,55 fr.;

5) rechtstreekse leveringen van fruit bestemd voor de burgerbevolking aan de firma H. Engels te Keulen (seizoen 1942-43) voor 5.148.567,30 fr. verpakking en vrachtkosten inbegrepen;

C. — Aan de beschuldigde Herbots Jozef :

1) rechtstreekse leveringen zonder aanduiding van aard aan vijandelijke dienststellen in België over de jaren 1940 tot 1944 voor 5.863.75 fr.;

2) vervoerdiensten ten laste van de bezetter voor 9.925,10 fr.;

3) rechtstreekse leveringen van aardappelen aan verschillende Duitse instellingen in België over de jaren 1942-43 en 1944 voor 2.188.353,90 fr.;

4) onrechtstreekse leveringen van fruit aan de bezetter door bemiddeling van de P.V.B.A. Agro-Chimie (seizoen 1940-1941) bestemd voor de Burgerbevolking voor 1.742.218,80 fr.;

5) rechtstreekse leveringen van fruit bestemd voor de burgerbevolking aan de firma H. Engels te Keulen over de jaren 1940-1941, voor 1.120.419,15 frank; in het jaar 1942 voor 1.500.000 fr.; in het jaar 1943 voor 9.463.866 fr. te samen voor frank 12.084.285,15;

6) rechtsreekse uitvoer van witloof naar Duitsland, in samenwerking met beschuldigde Boden voor een bedrag van 7.368.962 fr.;

D. Aan beschuldigde Boden Jules :

1) onrechtstreekse leveringen van fruit aan de bezetter, door bemiddeling van de P.V.B.A. Agro-Chimie (seizoen 1940-41) bestemd voor de burgerbevolking voor 659.057,25 fr.;

2) rechtstreekse leveringen van fruit bestemd voor de burgerbevolking aan de firma H. Engels te Keulen in 1940 voor 185.000 fr. en in 1942 voor 5.113.952 fr.;

3) rechtstreekse uitvoer van witloof naar Duitsland in samenwerking met beschuldigde Herbots voor een bedrag van 7.720.024,60 fr.;

Overwegende dat voor wat betreft beschuldigde Materne Victor Auguste, zo wel is waar de handelsfirma in de jaren 1940-41-42 en begin 43 nog in het handelsregister ingeschreven stond op zijn naam, en in hare bedrijvigheid onder zijn naam bekend was, het nochtans niet genoegzaam bewezen is dat hij na 9 Mei 1940 nog enig deel zoude hebben genomen aan hare activiteit en dat bijgevolg de hem ten laste gelegde beschuldigingen niet kunnen weerhouden worden;

Overwegende dat beschuldigten Materne Omer, Nicolai, Herbots en Boden de materialiteit der feiten alsmede de besluiten der deskundigenverslagen, de zakencijfers der jaren 1940 tot 1944 en Boden de materialiteit der feiten, alsmede de besluiten der deskundige verslagen, de zakencijfers der jaren 1940 tot 1944 vaststellende, niet betwisten;

Dat zij nochtans aan de hun ten laste gelegde beschuldigingen meerdere opwerpingen doen, dewelke als volgt kunnen samengevat worden :

a) beschuldigten ontkennen hulp te hebben verleend aan de vijand;

b) de hen ten laste gelegde feiten vallen niet onder toepassing van art. 115 van het S. W. B.;

c) zij hebben gehandeld 't zij in opeising, 't zij ten gevolge opdracht der bevoegde overheden en zijn bijgevolg niet strafbaar;

a) Beschuldigten hebben hulp verleend aan de vijand.

Overwegende dat niet kan betwist worden dat bij een totale oorlog, waarbij de mobilisatie van al de krachten algemeen is, het nijverheidspotentieel afgestempeld op de oorlogsproductie, de arbeid verplichtend, de economie in 't teken van een onderverdeeld dirigisme, elke levering van 't eender welk product in het algemeen de vijand hulp verstrekt. Dat zulks geldt, niet alleen voor leveringen aan de vijandelijke strijdkrachten, doch voor leveringen aan de burgerbevolking, want dit volk werkende naast het vijandelijke leger wiens ontzaglijke behoeften het heeft te voldoen te helpen leven, betekent de vijand helpen begunstigen aan de bezetter producten of levensmiddelen bezorgen dewelke door de burgerbevolking kunnen benuttigd worden, betekent sommige zijner fabrieken in de mogelijkheid stellen de productie van gelijkaardige artikelen te staken om in de plaats daarvan produc-

ten te vervaardigen die voor het leger kunnen dienen; betekent de vijand in de mogelijkheid te stellen sommige takken zijner landbouwproductie te staken om ze door andere meer roerende of meer onontbeerlijke te vervangen; betekent nog hem te bevoorraden in producten waarvan de toevvoer hem ontzegd is door de blocus zijner tegenstrevers;

Overwegende dat door levensmiddelen dient verstaan alle waren dienstig tot 's mensen voeding dat hierin dient begrepen het fruit;

Overwegende dat Duitslands behoeften aan fruit beschuldigten bekend waren, dat zij namelijk voor het uitbreken van de oorlog jaarlijks aanzienlijke hoeveelheden fruit naar Duitsland exporteerden;

Dat men niet zeer ervaren ter zake moest zijn om reeds voor het uitbreken der vijandelijkheden met België te begrijpen dat gezien de blocus der geallieerden, Duitslands behoeften aan allerhande producten en levensmiddelen, fruit inbegrepen, in aanzienlijke mate zouden vermeerderen;

Overwegende dat de in hiervoren uiteengezette omstandigheden in de nood van de vijand te voorzien, ongetwijfeld hulp aan de vijand daarstelt, dat zulks nog meer het geval is wanneer de uitgevoerde prestaties rechtstreeks het vijandelijke leger ten goede komen;

Overwegende dat tenzij de daad het gevolg zoude zijn ener feitelijke dwaling, het algemeen opzet (dol général) uitsluitende, zoals dadelijk zal onderzocht worden, het onbetwistbaar is dat beschuldigde door het feit der geïncrimineerde prestaties ten bate van de vijand uit te voeren, geweten hebben of hebben moeten weten dat zij zodoende de vijand begunstigen en bijgevolg gehandeld hebben met een inzicht vijandig aan hun eigen land;

Overwegende dat beschuldigde's opwerpingen als zoude de geïncrimineerde export slechts plaats grijpen op tijdstippen dat er op de binnenlandse markt overvloed van fruit was, zodat er geen schade aan de Belgische bevolking werd berokkend en integendeel om een belangrijk aandeel der nationale fruitteelt wier bestaan door de internationale gebeurtenissen bedreigd zouden geweest zijn, te vrijwaren, opwerpingen trouwens zeer vatbaar voor ernstig voorbehoud, niet ter zake dienend zijn wijl deze omstandigheid totaal vreemd is en onverschillig aan het begrip van « hulp aan de vijand »;

b) de geïncrimineerde prestaties vallen onder toepassing van art. 115 van het S. W. B. :

Overwegende dat te dien opzichte een onderscheid dient gemaakt tussen enerzijds vervoerdienst en leveringen van aardappelen, groenten, fruit, aan Duitse dienststellen in België en anderzijds de rechtstreekse en onrechtstreekse leveringen van fruit aan de burgerbevolking;

Overwegende dat de (dien opzichte een lees :) eerste ongetwijfeld onder toepassing vallen van par. 1 of 4 der S. W. van 25 Mei 1945 ter aanvulling van art. 115 van het S. W. B. daar rechtstreeks uitgevoerd ten bate der vijandelijke strijdkrachten, dat zij bijgevolg strafbaar zijn tenzij beschuldigten

redenen van verontschuldiging zouden kunnen doen gelden;

Overwegende dat opzichts de tweede soort leveringen beschuldigden staande houden dat valende onder toepassing van par. 3 B. W. van 25 Mei 1945 de door de wetsbepalingen gestelde voorwaarden niet voorhanden zijnde, de geïncrimineerde prestaties bijgevolg niet strafbaar zijn;

Overwegende dat Par. 1 der B. W. van 25 Mei 1945 strafbaar stelt diegene dewelke verblijvende in het door de vijand bezette grondgebied rechtstreeks of door tussenpersonen of als tussenpersonen aan de vijand van de Staat hulp verschaft heeft in soldaten, mannen, geld, levensmiddelen, voor de ravitaillering van de vijand, oorlogsmateriaal voor aanval of verweer, enz.; dat par. 3 dier besluitwet strafbaar stelt degenen dewelke verblijvende in het door de vijand bezette grondgebied rechtstreeks of door tussenpersoon, of als tussenpersoon grondstoffen of bewerkte stoffen, produkten, levensmiddelen of dieren heeft verschaft, wanneer die levering is geschied ingevolge gedane aanzoeken of stappen, of wanneer zij de oprichting, de verhouding of de vergroting van de onderneming of de wijziging van de aard of de bedrijfsmethodes ervan heeft nodig gemaakt, enz.;

Overwegende dat de eerste rechter ten aanzien der algemeenheid der door de wetgever gebezigde termen levensmiddelen voor de ravitaillering van de vijand heeft menen te moeten beslissen dat al deze leveringen van levensmiddelen zowel deze aan de vijandelijke strijdkrachten als deze aan de burgerbevolking onder toepassing vallen van Par. 1 der B. W. van 25 Mei 1945, zijn zienswijze toetsende aan de hand der besprekingen in de parlementaire commissie, de opstelling van bedoelde besluitwet voorafgaande een eensluidend inzicht van de wetgever afleidende uit het feit dat de eerste voorgestelde formule « levensmiddelen voor de ravitaillering van het leger » vervangen is geworden door deze « levensmiddelen voor de ravitaillering van de vijand »;

Overwegende dat vooreerst dient opgemerkt dat door het uitvaardigen der B. W. van 25 Mei 1945, de wetgever het inzicht gehad heeft de beteugeling der economische samenwerking in bepaalde richtlijnen te beperken en de toepassing van art. 115 van het S. W. B. te verzachten, minstens aan bepaalde voorwaarden te onderwerpen;

Dat te dien opzichte hij, in par. 1 der bedoelde besluitwet onder voorbehoud der betwiste interpretatie betreffende de leveringen van levensmiddelen, alle rechtstreekse prestaties van militair karakter heeft gerangschikt;

Overwegende dat de beoordeling die de leveringen van levensmiddelen aan de burgerbevolking onder Par. 1 der B. W. van 25 Mei 1945 zoude rangschikken, niet strookt met de algemene inzichten van de Wetgever die de opstelling van bedoelde B. W. hebben beheerst;

Overwegende verder dat niet dient overgegaan tot de interpretatie der inzichten van de wetgever, daar waar deze ze klaarblijkelijk heeft toegelicht;

Overwegende inderdaad het verslag aan de Prins Regent, de B. W. van 25 Mei voorafgaande, na in

zijn eerste deel uitgeweid te hebben over algemene historische, economische en andere beschouwingen, in zijn tweede deel overgaat tot de opsomming der verschillende categoriën collaborateurs, een degelijk onderscheid makende naar gelang bepalende voorwaarden voor hunne strafbaarheid worden gesteld;

Zo is het dat al. 3 van dit tweede deel van het verslag meldt « Al. 1 van de nieuwe bepaling beoogt, hen die vrijelijk hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenpersoon, hetzij in hoedanigheid van tussenpersoon, de vijand soldaten, mannen, geld of levensmiddelen voor de ravitaillering van de vijand geleverd hebben, enz. »;

Dat het verslag deze opsomming sluit met de woorden « Dit is een eerste categorie (in tegenstelling met drie anderen) de categorie van degenen die rechtstreeks voor de militaire behoeften van het vijandelijk leger hebben gezorgd »;

Overwegende dat ten aanzien van dergelijke duidelijke bewoording naar geen interpretatie van de tekst dient gezocht; dat door de leveringen van levensmiddelen voor de ravitaillering van de vijand beoogd wordt in par. 1 der Besluitwet van 26 Mei 1945, deze bedoeld worden gedaan ten behoeve van het vijandelijke leger;

Overwegende dat overbodigheidshalve weze toegevoegd dat moesten alle leveringen van levensmiddelen onder toepassing vallen van art. 1 der B. W. van 25 Mei 1945 zoals de eerste rechter het besliste, men zich moet afvragen welke leveringen van levensmiddelen de wetgever heeft willen beteugelen in par. 3 der zelfde wetsbepaling;

Overwegende dat bijgevolg de leveringen van fruit aan de burgerbevolking onder toepassing vallen van par. 3 der B. W. van 25 Mei 1945, dat zij nochtans slechts strafbaar zijn zo ze door deze wetsbepaling gestelde voorwaarden voorhanden zijn;

Overwegende dat zulks onbetwistbaar het geval is voor fruitleveringen gedaan aan de P.V.B.A. Agro Chimie, alsmede deze gedaan door dit organisme zelve;

Overwegende inderdaad dat de P.V.B.A. Agro Chimie wier normale bedrijvigheid bestond in de vertegenwoordiging, de verspreiding en de verkoop van chemische produkten, bestemd voor de bestrijding van schadelijke ongedierten der fruitteelt voor de oorlog nooit heeft gedaan aan fruitexport; dat door het feit dat aan de zeer weinig prijzenswaardige ijver van haar algemeen bestuurder beschuldigde Nicolai reeds van in de maand Juni-Juli 1940 een drukke uitvoer van fruit naar Duitsland in te richten, deze personenvennootschap een nieuw bedrijf tot stand heeft geroepen;

Overwegende dat naderhand de P.V.B.A. Agro Chimie samen met de vier andere beschuldigden een feitelijke vereniging hebben gevormd met het oog op de verdere uitvoer van fruit naar Duitsland;

Overwegende dat deze omstandigheden de voorwaarden daarstellen voorzien bij par. 3 der Besluitwet van 25 Mei 1945;

Overwegende dat beschuldigden gehandeld hebben uit winstbejag;

Overwegende dat beschuldigde Nicolai vergeefs opwerpt niet uit winstbejag te hebben gehandeld, dat

zo wel is waar, hij persoonlijk geen rechtstreeks aandeel heeft gehad in de verdeling der winst, het niettemin vast staat dat de P.V.B.A. Agro Chimie wiens belangen door beschuldigde Nicolai behartigd werden, belangrijke winsten heeft geboekt, dank aan de schuldige bedrijvigheid van haar algemeen bestuurder;

Overwegende dat het begrip « winstbejag » onverschillig is aan de bestemming gegeven aan de verwezenlijke winsten;

c) *beschuldigten hebben gehandeld 't zij in op-eising 't zij ingevolge opdracht der bevoegde overheden en zijn bijgevolg niet strafbaar :*

Overwegende dat de simplistische verklaring post factum van getuige De Winter, de verantwoordelijkheid van de gedragingen van beschuldigten op zich te nemen, deze laatste niet ontslaat van hun eigen verantwoordelijkheid, dat de bewering van zelfde getuige De Winter, secretaris-generaal van het Ministerie van Landbouw tijdens de bezetting als zouden de geleverde prestatie's geschied zijn onder de noodwendigheid compensatie produkten voor België te bekomen, zo dit zoude aangenomen kunnen worden als verrechtvaardiging voor de gedragingen van diegene met 's lands bevoorrading tijdens de bezetting waren gelast, en dan nog onder zeker voorbehoud, deze bewering, nochtans als van allen ernst ontbloomt voorkomt betreffende de fruitleveringen ingericht van in Juni-Juli 1940 door Agro Chimie, dan wanneer getuige De Winter nog immer in Frankrijk vertoefde en dat men in het algemeen de mening was toegedaan van een niet langdurige oorlog;

Overwegende dat naar luid de vaststellingen van de deskundige Bollen de vervoerdiensten verricht werden op aanwijzing en bevel van het vervoerbureau in uitvoering van opeisingsbevelen uitgaande van de bezettende overheid, dat enkele leveringen van groenten en fruit, aan vijandelijke dienststellen in het land en vermeld sub litt. B. 1° voor beschuldigten Materne Omer en Victor en sub. lit. C. 1° voor beschuldigde Herbots en de hiervoren gedane opsomming der onderscheidene beschuldigingsposten het gevolg zijn geweest van inbeslagnemingen, opeisingen of aankopen ten magazijn van beschuldigten, waartegen deze zich niet konden verzetten;

Dat deze prestaties bijgevolg niet strafbaar zijn;

Overwegende dat voor wat de andere leveringen betreft, het onderzoek der zaak uitgewezen heeft dat beschuldigde Nicolai, alvorens de uitvoer van fruit naar Duitsland in Juni 1940 te beginnen, het advies inwon van de alsdan dienstdoende Sekretaris-generaal van het Ministerie van Landbouw, de heer Van Orshoven, dewelke hem op zijne vraag mededeelde dat, naar zijne mening, gezegde uitvoer mocht geschieden (stuk 72 bundel Matteredne, Nicolai); dat beschuldigde Herbots ongeveer terzelfdertijde de Heer Voorzitter der Rechtbank van Hasselt raadpleegde, dewelke hem eensluidende advies mededeelde (stuk 271 bundel Herbots); dat aan al de beschuldigten uitvoervergunningen door het

Ministerie van Landbouw werden ter hand gesteld; dat beschuldigten Materne Omer, Herbots Jozef en Boden Jules in Augustus 1942 aangewezen werden als officiële fruitexportateurs, en in die hoedanigheid de richtlijnen hen door de Nationale Landbouw en Voedselcorporatie opgelegd hebben gevolgd; dat beschuldigten Herbots en Boden door ditzelfde organisme aangesteld werden de eerste als algemeen verdeler van aardappelen en exportateur van witloof, de tweede als centralisateur en exportateur van witloof; dat de ten laste van beschuldigten geïncrimineerde prestaties steeds beperkt bleven binnen de hen door het bevolgd Ministerie toegewezen contingenten;

Overwegende dat deze adviezen van bevoegde personen al waren ze verkeerd, alsmede de gedragingen van het Ministerie van Landbouw en Voedselvoorziening, beschuldigten onvermijdelijk in dwaling hebben gebracht; dat deze dwaling onoverwinbaar was voor beschuldigten, en redenen van verrechtvaardiging voor hen daarstellen;

Overwegende dat bijgevolg de inbreuken aan artikelen 115, 117 en 123 ter. van het strafwetboek gewijzigd bij besluitwet van 25 Mei 1945 en Wet van 7 Juni 1948 ten laste van beschuldigten niet bewezen zijn;

Overwegende dat opzichtsens de inbreuken aan artikel 118 bis van het S. W. B. ten laste van Herbots weerhouden, er te zijnen voordele verzachtende omstandigheden bestaan spruitende uit de bijzonderheden der zaak en er deswege aanleiding bestaat beschuldigde enkel tot correctionnelle straffen te veroordelen;

Overwegende dat de feiten het uitwerksel zijn van een en hetzelfde opzet en er bijgevolg slechts een straf dient uitgesproken te worden;

C. — *Op burgerlijk gebied.*

Overwegende dat de Belgische Staat regelmatig gesteld, in de loop der debatten als burgerlijke partij, tegen al de beschuldigten schadevergoeding eiste uit hoofde der schade hem wegens de economische collaboratie veroorzaakt;

Overwegende dat de inbreuken aan artikel 115 van het S.W.B. ten laste van beschuldigten niet bewezen zijn, het Hof onbevoegd is om nopens de eis der burgerlijke partij uitspraak te doen;

D. — *Nopens de eis van het sekwester.*

Overwegende dat Mr Schroé, der balie van Luik, ter zitting van het Hof verklaarde op te treden namens de Dienst van het Sekwester, drager van volmacht;

Overwegende dat bedoelde volmacht opgesteld is in de Franse taal;

Overwegende dat de volmacht op zich zelve een buitengerechtigde akte is; dat zij echter dit karakter verliest zodra de volmachtdrager of zijn gerechtigde ze in rechte overlegt als bewijs van zijn hoedanigheid om de bepaalde rechtspleging in te leiden, waartoe zij werd opgemaakt, dat zij dan ipso facto deel uitmaakt van de rechtspleging; dat zij dus krachtens artikelen 2 en 14 der wet van 15 Juni 1935 in het Nederlands moet opgesteld zijn;

Dat artikel 40 dierzelfde wet voorhoudt dat deze

regel voorgeschreven is op straffen van nietigheid, die van ambtswege door de rechter uitgesproken wordt;

Overwegende bovendien dat voormelde volmacht verleend met recht substitutie, aan Mr Boon, der balie van Brussel, geen melding maakt van de machtsoverdracht door deze laatste aan Mr Schroé, der balie van Luik; dat bijgevolg de Dienst van het Sekwestier niet regelmatig ter zake vertegenwoordigd is;

Het Hof, bij toepassing van artikelen (.....);

Naar bescheiden beslissende en in afwezigheid van Materne Victor August en in tegenwoordigheid van de overige beschuldigten uitsprekende en alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Verklaart nietig de ter zitting van 8 Februari 1947 voor de Krijgsraad van Hasselt afgelegde verklaring van getuige De Sonnay, alsmede de ter zitting van 10 Februari 1947 voor dezelfde Krijgsraad afgelegde verklaringen door de getuigen Bollen en Vertommen;

Verklaart nietig de erop volgende uitgesproken vonnissen;

De zaak tot zich trekkende en bij nieuwe beschikking naar bescheiden oordelende ter uitzondering der nietig verklaarde getuigenissen;

Verklaart de rechtsvervolgingen hoofdens inbreuk aan artikel 1 der wet van 22 Maart 1940 door verjaring uitgedoofd;

Verklaart betichte Herbots Jozef plichtig aan inbreuk op artikel 118bis van het S.W.B., zoals onder litt. B, C en D der dagvaarding vermeld; dienvolgens veroordeelt hem tot een jaar gevangenisstraf; verklaart de overige betichtingen ten laste van al de beschuldigten niet bewezen;

Spreekt hen ervan vrij zonder kosten;

Verklaart beschuldigde Herbots ontzet van de rechten vermeld bij artikel 123 sexties van het S.W.B. gedurende een termijn van twintig jaar;

Veroordeelt beschuldigde Herbots tot een tiende van al de kosten van eerste aanleg en beroep, begroot in het geheel op 115.132 frank;

En overwegende dat de kosten ten zijnen laste de 300 frank te boven gaan, zegt dat ze inbaar zijn bij middel van lijfswang, bepaalt er de duur van op drie maanden;

Beveelt de teruggave der in beslag genomen voorwerpen aan hun respectievelijke eigenaars;

Beslissende over de eisen der burgerlijke partij :

Verklaart zich onbevoegd om er over te oordelen; stelt de als burgerlijk verantwoordelijke gedaagde P.V.B.A. Agro-Chimie buiten zake;

Verklaart de Dienst van het Sekwestier niet regelmatig ter zake vertegenwoordigd; wijst deze van zijn eis af; legt de kosten ten zijnen laste.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

19 Juni 1948.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. F. Sabbe.

Pleiters : Mrs. Vandeputte (loco Mayeur) en Van Tyghem (loco Debra).

Bevoegdheid (betrekkelijke) van de rechtbank van Koophandel. — Woonplaats van verweerder. — Vordering van de koper tot ontbinding van de koopovereenkomst en teruggave van de koopprijs e.a. op grond van verborgen gebreken.

De rechtbank is niet bevoegd om van de ingestelde vordering kennis te nemen wanneer de verweerder buiten haar rechtsgebied woonachtig is (art. 39 van de wet van 25 Maart 1876).

Zij is het evenmin op grond van art. 42 van de wet van 25 Maart 1876 daar de verbintenis van de verkoper tot vrijwaring wegens verborgen gebreken, a) ontstaan is ter plaatse, waar de koopovereenkomst is aangegaan, d.i. waar de aanvaarding van 's verkopers aanbod door de koper ter kennis is gekomen van de verkoper;

b) ingevolge art. 1247, lid 2, B.W. moest worden uitgevoerd, d.w.z. « betaald » in ruime zin, ter woonplaats van de schuldenaar.

Billiet R. t/ Caudron, L.

Overwegende dat de vordering voor doel heeft te horen zeggen voor recht dat de verkoping van de auto « Citroën » 1930, motor 02503, chassis 22943, verbroken is; dienvolgens verweerder te horen veroordelen in de terugbetaling der koopsom van 78.500 frank, meer de verwijntresten sedert 10 Oktober 1946, datum der betaling, in de betaling van 1.462 frank, 50 % voor garagekosten, 805 frank voor kosten van deskundige, en in de kosten van het Kortgeding, met de gerechtelijke intresten;

Overwegende dat eiser vooruitzet, dat hij op 8 Oktober 1946 van verweerder een occasieauto « Citroën » 11 P.K., motor 02503, kader A.T. 22943, bouwjaar 1938, kocht voor de prijs van 78.350 fr.; dat deze auto op 10 Oktober 1946 geleverd werd te Kortrijk, en op 14 Oktober 1946 door de Inspectiediensten van het Ministerie van Economische Zaken werd aangeslagen; dat de auto aan een overdreven prijs verkocht werd en tal van onzichtbare gebreken vertoonde, die aan het licht gebracht werden door het deskundig onderzoek gedaan door de Heer Charles Roegiers, in opdracht van de Heer Voorzitter van deze Rechtbank, zetelende in Kort Geding; dat daarenboven zekere herstellingen, die verweerder beweerde te hebben gedaan aan de auto, niet of slecht werden uitgevoerd; dat derhalve de koopverkoop dient verbroken met « restitutie in integrum » en vergoeding voor de geleden schade;

Nopens de bevoegdheid :

Overwegende dat verweerder op de drempel des gedings, beweert dat deze Rechtbank plaatselijk onbevoegd is, daar verweerder te Veurne woont en de overeenkomst der partijen buiten het rechtsgebied van deze Rechtbank afgesloten werd;

Overwegende dat de plaatselijke bevoegdheid van deze Rechtbank bepaald wordt: a) volgens de woon-

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

of verblijfplaats van verweerder (art. 39 wet van 25 Maart 1876), b) volgens de plaats waar de verplichting van verweerder geboren is, uitgevoerd werd of uitgevoerd moet worden (art. 42 wet van 25-3-1876);

Overwegende dat verweerder woonachtig is te Veurne;

Overwegende dat de verplichting van verweerder, waarop de actie ter zake gesteund is, deze is van de verkoper: *het verkochte te waarborgen tegen verdoken gebreken*;

Overwegende dat de verplichting geboden is mede met het koop-verkoopkontraat, en dus op dezelfde plaats;

Overwegende dat eiser niet betwist dat de koop-verkoop gesloten werd te Veurne; dat hij inderdaad aanneemt dat hij zich naar Veurne begaf waar hij in betrekking trad met de verkoper, aan wien hij enkele dagen later zijn akkoord liet geworden; dat volgens de algemene Belgische rechtspraak, en ook deze van deze Rechtbank, de verkoop ontstaat op de plaats waar de pollicitant kennis krijgt van de aanvaarding van zijn aanbod;

Overwegende dat de waarborgsverplichting van verweerder geboren is te Veurne;

Overwegende dat de waarborgsverplichting, ter zake, volgens eiser's beweringen door verweerder *niet uitgevoerd werd*;

Overwegende dat de waarborgsverplichting, bij toepassing van art. 1247 al. 2 van het B. W., *moet uitgevoerd worden*, (d.w.z. betaald in «breden zin») ter woonplaats van de schuldenaar;

Overwegende dat de schuldenaar te Veurne woonachtig is;

Overwegende dat de exceptie gegrond is, en bijgevolg deze Rechtbank plaatselijk onbevoegd is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Verklaart zich plaatselijk onbevoegd om over de vraag te kennen;

Kosten ten laste van eiser.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 16 September 1948.

Voorzitter: M. de Smet.

Rechters: M.M. Overfeldt en Van Hoorebeke.

Referendaris: M. Cloquet.

Pleiters: Mrs. Geirlandt en Agneessens.

Handelskoop. — 1. Tardieve betwisting van de hoedanigheid van de geleverde waar. — 2. Devaluatie van vreemde munt. — Wie draagt het risico? — Waarin kan de schade bestaan?

1. *De koper van geleverde waar, die de hoedanigheid daarvan betwist, moet de waar tijdig doen opnemen door deskundigen.*

Wanneer de koper zijn bezwaren te laat mededeeld en zijn voorstel tot onderzoek door deskundigen te laat gedaan heeft, wordt hij geacht de waar te hebben aanvaard.

2. *Bij overeenkomsten van koophandel in vreemde munt aangegaan, moet deze als een waar worden*

beschouwd, zodat de schommelingen van de waarde in beginsel voor rekening van de schuldeisers zijn, doch voor rekening van de schuldenaar komen, zodra deze in gebreke is gesteld.

De schade, welke de schuldeiser kan geleden hebben door niet-tijdige betaling door de schuldenaar en de inmiddels ingetreden devaluatie van de Franse franc kan uitsluitend bestaan in de vermindering van de werkelijke koopkracht van de Franse franc.

De omstandigheden, die van invloed kunnen zijn op de hoegrootheid dezer vermindering, zijn talrijk en van ingewikkelde aard. (zie nader het vonnis)

Gauny t / Vandeweghe Fur Company.

Wat betreft de kwaliteit van de geleverde waar:

Overwegende dat eiser aan verweerder in April 1946, 3.000 kilos konijnenvellen verkocht, kwaliteit «apprêt 3 grijs» aan 280 Franse frank het kilo, hetzij tegen 840.000 Franse frank;

dat, tengevolge van een tekort in het gewicht, eiser zijn schuldvordering heeft herleid tot 840.000 min 6.440 of 833.560 Franse frank;

Overwegende dat verweester op 13 Mei 1946, dat is enkele dagen na de ontvangst van de waar, aan eiser liet weten dat de kwaliteit te wensen liet, doch dat hij nopens deze kwaliteit geen bepaalde critiek uitte, noch beweerde de waar niet te kunnen aanvaarden;

dat hij ook geen deskundig onderzoek uitlokte zoals het de koper behoort, wanneer hij de hoedanigheid van de geleverde waar betwist (R. v. K. Gent, 13 Mei 1948 en aangehaalde rechtsleer en rechtspraak, R.W. 1947-1948, 1223);

dat hij zonder voorbehoud op einde Juli 1946 600.000 Franse frank betaalde;

dat hij geen woord repte nopens de kwaliteit van de weer toen hij de 4e September 1946, als antwoord op het aandringen van eiser om betaling te bekomen, beschouwingen van een heel andere aard liet gelden;

dat verweester slechts naderhand, te weten op 14 October 1946, over een niet conforme kwaliteit begon te klagen, bewerende dat de verzending van 600 kilos coupe omvatte, dan dat zij voor 50 % uit coupe bestond, ten slotte dat er op de 3.000 kilos 1.100 kilos coupe voorhanden waren;

Overwegende dat eiser met recht heeft beschouwd dat de waar in zulke omstandigheden aanvaard was geworden en dat de reclamatie van verweester alsook haar aanbod van deskundig onderzoek op dat ogenblik als laattijdig voorkwamen;

Overwegende dat de wedereis van verweester strekkende tot een vermindering van de prijs in voormelde omstandigheden van elke grond ontbloomt is;

Wat betreft de sommen door verweester nog verschuldigd:

Overwegende dat de betaling door verweester van 600.000 Franse frank op einde Juli 1946, hare schuld tot 233.650 Franse frank verminderde;

dat eiser haar voor de eerste maal in vertoef stelde dit saldo te betalen bij schrijven van zijn raadsman in dato van 7 Januari 1947;

dat de interesten wegens verwijl op de tegenwaarde van 233.560 Franse frank door verweester

verschuldigd zijn van af 7 Januari 1947 tot de volgende betaling;

dat deze volgende betaling door verweerster op einde Oogst werd gedaan en 160.000 Franse frank bedroeg, zodat van toen af nog de tegenwaarde van 73.560 Franse frank (233.560 min 160.000) te betalen bleef met de interesten wegens verwijl;

Overwegende dat deze intresten niet op 6,50 % te berekenen zijn zoals eiser het doet, doch volgens het wettelijk bedrag van 5,50 % in zake van koop-handel;

Overwegende dat eiser vraagt dat de tegenwaarde in Belgische frank, waartoe verweerster dient verwezen te worden, volgens de koers van 36,68 zou berekend worden, welke de koers was ten dage van de dagvaarding;

dat bedoelde aanvraag er op neerkomt van verweerster een vergoeding te vorderen uit hoofde van de schade door eiser geleden door de devaluatie welke de Franse frank op 20-28 Januari 1948 onderging;

Overwegende dat, in de handelscontracten in vreemde munt afgesloten, deze munt als een waar dient beschouwd te worden (vgl. H.R. Kortrijk, 17 October 1936, J.C.F. 1936, bl. 215);

dat zo de schommelingen in de waarde van de te leveren waar, in beginsel, ten risico blijven van de schuldeiser van deze waar, bedoeld risico integendeel opnieuw op de schuldenaar komt te wegen wanneer deze in vertoef wordt gesteld de waar te leveren (zie Rép. Prat. V° Monnaie, n° 259; vgl. H.R. Gent, 11 October 1934, J.C.F. 1934, bl. 222);

dat hierover anders oordelen erop zou neerkomen de weg open te laten aan de misbruiken van de schuldenaars, welke de betaling van hun schuld in vreemde munt zouden uitstellen met het oog profijt te trekken van mogelijke devaluaties waarop zij zouden speculeren (vgl. De Page, deel III, uitg. 1936, nr 141bis);

Overwegende dat de schade welke eiser gebeurlijk kan geleden hebben uitsluitend kan bestaan in de vermindering van de werkelijke koopkracht van de Franse frank (H.R. Brussel, 19 Juni 1948, A. Schyler et Cie t/ Rutten en Labis, niet gepubliceerd);

dat bedoelde schade in concreto dient vastgesteld te worden;

dat elke devaluatie niet een vermindering van koopkracht van de munt te weeg brengt en soms niets anders beduidt dan de officiële erkenning van een sedert lang in feite bestaande devaluatie;

dat het ook kan gebeuren dat de devaluatie de binnenprijzen niet, weinig of slechts na geruime tijd beïnvloedt;

dat bovendien in acht dient genomen of eiser schade heeft kunnen lijden wegens de invloed van de devaluatie op de internationale koopkracht van de Franse frank;

dat de gebeurlijk geleden schade nog afhangt van omstandigheden zoals de verhouding tussen het bedrag van het zakencijfer van eiser enerzijds met het binnenland, anderzijds met het buitenland of zoals de vergeleken waarde van de Franse frank met de verscheidene deviezen waarin eiser handel drijft en de omvang van zijn zaken in elk van deze deviezen;

Overwegende dat het ingewikkeld karakter van de vele elementen welke aldus tussenkomen in de waardering van de schommelingen van de werkelijke koopkracht van een munt niet toelaat deze schommelingen nauwgezet te berekenen;

dat de vergoeding uit die hoofde aan eiser gebeurlijk toekomende alleen ex aequo et bono kan vastgesteld worden;

doch dat de Rechtbank thans de nodige bestanddelen mist om dit punt te beslechten;

Om deze redenen,

de Rechtbank,

Makende melding dat (.....);

Verklaart de eis en de tegeneis ontvankelijk;

Vonnissende ten gronde in hoofdeis:

Verwijst verweerster aan eiser te betalen:

a) de som in Belgische frank nodig om aan eiser de tegenwaarde te verschaffen van 73.560 Franse frank;

b) op voormeld bedrag, de wettelijke interesten sedert 7 Januari 1947 tot de dagvaarding en de gerechtelijke interesten sedertdien, aan 5,50 % 's jaars;

c) de wettelijke interesten aan 5,50 % 's jaars sedert 7 Januari tot 1 September 1947 op de som in Belgische frank, welke verweerster op laatstvermelde datum betaalde als tegenwaarde van 160.000 Franse frank;

en vooraleer te beslissen over de gevraagde vergoeding wegens de devaluatie van de Franse frank, beveelt aan eiser zich te verklaren nopens de schade welke hij hierdoor zou geleden hebben en de bewijzen voor te leggen waaruit zou spruiten of en in hoeverre de werkelijke koopkracht van de Franse frank voor hem verminderde, tussen 7 Januari en 1 September 1947 en tussen 1 September en de dag waarop verweerster hem de som sub littera a) hierboven zal betaald hebben;

Om naderhand door de partijen geconcludeerd en gepleit te worden als naar recht;

Wijst de wedereis van de hand als niet gegrond;

Verzendt de zaak naar de algemene rol;

Verwijst verweerster in de kosten tot heden.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT (Zetelende in handelszaken)

7 April 1948.

Voorzitter: M. Byvoet.

Rechters: M.M. Van Soest en Leen.

Pleiters: Mrs Thoné en Spreux (Brussel).

1. Bevoegdheid van de rechtbank van koophandel. — Geschillen over vergoedingen krachtens individuele ongevallenverzekering.
2. Verzekering. — Individuele ongevallenverzekering. — Risicoverzwaren: verlies van linkerarm. — Toepassing van de regel van art. 31.

1. Ongeacht de bepalingen van de wet van 27 Maart 1891, is de rechtbank van koophandel bevoegd om kennis te nemen van het geschil tussen verzekerde en verzekeringsvennootschap over de betaling van vergoedingen krachtens een individuele ongevallenverzekering.

2. Geldt als een risico-verzwaaring het feit van de verzekerde, die auto rijdt na zijn linker arm te hebben verloren.

De omstandigheid, dat de verzekeringsvennootschap, na kennis gekregen te hebben van de ingetreden risico-verzwaaring, een afwachtende houding aanneemt gedurende een in de polis bepaalde periode in verband met de regeling van het eerste ongeval, kan niet als een afstand in de zin van art. 31 van de wet van 11 Juni 1874 beschouwd worden.

Thys en cs. t/ N.V. «Les Patrons Réunis».

Overwegende dat verweerster op 3 September 1946 regelmatig gedagvaard werd voor de Burgerlijke Rechtbank van deze zetel om, op basis van de persoonlijke verzekering tegen lichamelijke ongevallen bij haar aangegaan door aanlegsters echtgenoot, het dodelijk ongeval te vergoeden waarvan deze bij een verkeersongeval hem op 7 September 1945 overkomen, het slachtoffer werd;

Overwegende dat volgens art. 2 der Wet van 15 December 1872 als daden van koophandel worden beschouwd alle handelingen gesteld door verzekeringen met premiënstelsel en dat art. 12 der Wet van 25 Maart 1876 voorschrijft dat de Rechtbanken van Koophandel kennis nemen van geschillen rakende handelingen die door de Wet als daden van koophandel worden aangemerkt;

Overwegende dien ten gevolge, dat voor verweerster het nakomen van hare verplichtingen een handelsdaad uitmaakt, waarover de Rechtbank van Koophandel geldig uitspraak doet; dat deze beslissing geenszins indruist tegen de schikkingen van de Wet van 27 Maart 1891, die enkel de bevoegdheid der handelsrechtbanken uitsluiten daar waar de herstelling van schade geleden door de dood van een persoon of door lichamelijk letsel of ziekte in betwisting is, doch geenszins wanneer, zoals in voorhanden geval, de vergoeding beoogd wordt welke contractueel overeengekomen was tussen de verzekerde en zijn verzekeringsmaatschappij;

Overwegende dat in het Arrondissement Hasselt de burgerlijke Rechtbank bevoegd is om uitspraak te doen in handelsgeschillen, zoals hier, dat enkel de stelling van pleitbezorger overbodig was en de kosten hiervan ten laste van aanlegster moeten blijven;

Overwegende dat aanlegsters echtgenoot, na op 28 Juni 1945 het slachtoffer geworden te zijn van een verkeersongeval waarbij hij zijn linkerarm verloor, de 7 September nadien, bij het sturen van een auto, opnieuw slachtoffer werd van een ongeval waarbij hij ditmaal het leven inschoot;

Overwegende dat verweerster op 20 Juli 1945 aan betrokkene had laten weten dat zij de gevolgen van het eerste ongeval te haren laste nam overeenkomstig op 30 Oktober 1944 afgeslotene persoonlijke verzekering;

Overwegende dat dezelfde verzekeringspolis een vergoeding van 150.000 frank voorzag voor ongevallen met dodelijken afloop en dat aanlegster volhoudt dat deze som verschuldigd is zij het dan ook dat het risico verzwaard was wegens het verlies van de linkerarm bij het eerste ongeval; dat immers art. 31, par. 2, der wet van 11 Juni 1874 uitdrukkelijk voorziet dat het verzwaard risico niet

kan tegengesteld worden door de verzekeraar wanneer deze de verzekeringsovereenkomst verder heeft uitgevoerd wel wetend dat de toestand gewijzigd was in het nadeel van haar verzekerde;

Overwegende dat eenieder akkoord gaat om te verklaren dat door het afzetten van de linkerarm hoog boven de elleboog, hetgeen reeds daags na het ongeval ter kennis van verweerster gebracht was geworden, een verzwaren van het risico voor gevolg had, doch dat verweerster doet opmerken dat zij sinds het eerste ongeval geen enkele uitvoeringsakte harer overeenkomst heeft gesteld;

dat de gevolgen van het eerste ongeval nog niet geregeld waren toen de verzekerde aan zijn eigen het tweede ongeval berokkende en dat zij op dat ogenblik nog steeds het doktersattest, de genezing vaststellende, afwachtte dat zij op 9 Augustus voordien had aangevraagd;

Overwegende dat de verzekerde toen hij op 17 September voor het eerst het sturen van een auto op zich nam, zich ongetwijfeld de vraag moet gesteld hebben of hij op dat ogenblik nog verzekerd was, wijl hij er toch wel van overtuigd moet zijn geweest dat de verzekeringsmaatschappij de verzekeringsvoorwaarden ging wijzigen of de polis ging vernietigen, nu dat hij maar een hand meer had om te sturen;

Overwegende dat de verzekeringsmaatschappij op hare beurt zich geenszins genoopt zag om zonder verwijf de polis te wijzigen of te vernietigen, wijl zij nog niet in het bezit was van het gevraagd genezingsattest en zij, volgens art. 4 der polis dertig dagen had na de betaling der vergoeding om de maatregel te treffen die zij voor haar het best geschikt achtte; dat trouwens art. 8 par. 2 der polis inhoudt dat zij, na verzwaaring van een risico, slechts gebonden zal zijn voor de ingetreden verandering of wijziging na aflevering van een, aan de verzekeringspolis toegevoegd bijvoegsel, door partijen getekend en betaling door de verzekerde van de gebeurlijke bijpremie;

Overwegende dat zulks nog niet gebeurd was toen de verzekerde verongelukte;

Overwegende dat in die omstandigheden de afwachtende houding door verweerster aangenomen na het eerste ongeval gedurende het tijdstip in de verzekeringspolis voorzien, niet kan beschouwd worden als zijnde een verdere uitvoering van de verzekeringsovereenkomst en dat bijgevolg par. 2 van art. 31 der voornoemde Wet haar niet kan tegengesteld worden;

Overwegende dat dien ten gevolge de eis als ongegrond voorkomt;

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, de artikelen 2, 30 tot 37 der Wet van 15 Juni 1935 nageleefd geweest zijnde, alle overige beschouwingen als ongegrond verwerpende, weerhoudt de eis wegens hare bevoegdheid om uitspraak te doen in handelszaken, verklaart dezelve ongegrond, wijst aanlegster qualitate qua af van hare aanspraken en veroordeelt haar tot de kosten.

NOOT : 1. Zie Fredericq, *Traité de droit commercial belge*, I, nr 343. Vgl. R. v. K. Gent, 30 October 1947, R.W. 1947-1948, 523.

2. Vgl. Laloux, *Traité des Assurances terrestres en droit belge*, nrs 211 e.v.; Van Eeckhout, *Le droit des assurances terrestres*, nr 235.

WERKRECHTERSRAAD VAN BEROEP DER PROVINCIE ANTWERPEN EN LIMBURG

Kamer voor bedienden. — 21 Juni 1948.

Voorzitter : M. Van Oekel.

Dienstcontract. — Vervanging van een onder de wapens geroepen bediende. — Opzeggingsregime.

Het dienstcontract aangegaan om een onder de wapens geroepen bediende te vervangen, is aan de wettelijke bepalingen omtrent opzegging onderworpen, indien vóór de indiensttreding niet een geschrift daarvan werd opgemaakt. Een daaromtrent na de indiensttreding door de werkgever opgemaakt geschrift, ondertekend door de bediende, voldoet niet aan de dwingende voorschriften van de wet van 7 Augustus 1922 (artt. 4, 10, 11, 12).

Dupont, Ch. t/ Groupement belge de remorquage.

Aangezien de oorspronkelijke vordering er toe strekt de verweerder huidig beroepene te doen veroordelen tot het betalen van 10.857,60 frank schadevergoeding wegens de doorzending zonder vooropzeg;

Aangezien het vonnis a quo dd. 8 September 1947 van de Werkrechtersraad van Hasselt deze vordering als ongegrond heeft afgewezen;

Aangezien de beroeper besluit tot de hervorming van dit vonnis en toekenning zijner oorspronkelijke vordering, terwijl de beroepene besluit tot de bekrachtiging van hetzelfde vonnis;

Aangezien uit de omstandigheden der zaak en uitlegging der partijen blijkt dat beroeper op 1 September 1945 in dienst is getreden van de beroepene als bediende zonder dat er bij deze indiensttreding een schriftelijk dienstcontract werd opgemaakt;

Dat op het einde van de eerste maand, zegge einde September 1945, beroeper geen betaling van zijn maandwedde ontving en dat hem deze maandwedde slechts op 12 October 1946 is uitbetaald geworden, nadat hij er had in toegestemd op 6 October 1945 voor akkoord een brief te ondertekenen, van de beroepene uitgaande, en waarbij hij erkent tijdelijk te zijn aangenomen in vervanging van een onder de wapens geroepene bediende : Timmermans;

Dat voornoemde Timmermans in Mei 1945 voor legerdienst is opgeroepen en op 21 Juli 1946 vrij is gekomen van legerdienst. Dat op 22 Juni 1946 de beroeper schriftelijk bericht van de beroepene heeft ontvangen dat hij tegen 1 Juli daaropvolgend zijn dienst bij beroepene moest eindigen ingevolge het door hem ondertekend tijdelijk dienstcontract;

Aangezien het vonnis a quo deze ontslaging zonder de gebruikelijke wettelijke opzegging tegen 1 Juli 1946 als regelmatig en geldig heeft beschouwd bij toepassing van artikel 11 der wet van 7 Augustus 1922 op het Dienstcontract en dienvolgens de eis in schadevergoeding van de beroeper als ongegrond heeft afgewezen;

Aangezien artikel 11 voornoemd bepaalt dat de bediende die een ander bediende vervangt die onder de wapens is geroepen, kan in dienst genomen worden onder voorwaarden die afwijken van de wettelijke regelen wat aangaat de duur der diensten en de opzeggingstermijn, erbij voegend dat in dat ge-

val de reden en de voorwaarden van de indienstneming op straf van nietigheid schriftelijk moeten vastgesteld worden, op straf van wat bij artikel 4 der wet is voorzien;

Aangezien artikel 4 der wet bedingt dat, indien geen geschrift wordt opgemaakt waaruit blijkt dat het dienstcontract hetzij op proef, hetzij voor een bepaalde onderneming wordt aangegaan, het afgesloten dienstcontract onderworpen is aan de gewone voorwaarden die door de wet bepaald en dus aangezien wordt als aangegaan zonder bepaalde duur;

Aangezien zowel artikel 4 als artikel 10 der wet, betreffende wederzijds de contracten op proef, de contracten voor bepaalde onderneming, de contracten van tijdelijke duur en vervanging van een onder de wapens geroepen bediende, voor doel hebben de zekerheid en vastheid te waarborgen der positie van de betrokken bediende;

Dat het voorschrijven van een schriftelijk bewijs van die contracten aan dit gebiedend vereist schrift het karakter geeft van een wezenlijk bestanddeel van het dienstcontract en niet alleen van instrumentum of bewijsmiddel;

Aangezien de rechtsleer en de rechtspraak algemeen aannemen dat het doel en het inzicht van de wetgever alleen doelmatig wordt bereikt wanneer vóór of bij het indienst treden dergelijk schriftelijk contract werd opgemaakt (J. Houben : Wet op het dienstcontract, blz. 45, en het daar aangehaalde vonnis van de Werkrechtersraad van Antwerpen, dd. 25 Februari 1931);

Aangezien het ondertekenen van dergelijk contract in de loop van een dienstcontract, dat niet schriftelijk vóór of bij het begin werd opgemaakt, overigens insluit een verzaken door de bediende aan de wettelijke bepalingen, die op gebiedende wijze de verplichting en de duur van een vooropzeg voorschrijven, en dat aan dit recht van opzeg slechts geldig door de bediende kan verzaakt worden na het ontstaan daarvan bij het einde van het contract;

Aangezien de beroeper, betrokken bediende, in onderhavig geval beweert zedelijk gedwongen geweest te zijn tot het ondertekenen van een tijdelijk dienstcontract in de loop van zijn dienstcontract, omdat hij bij niet-ondertekening zich aan het gevaar blootstelde zijn ingenomen betrekking te verliezen;

Dat het juist in dergelijke gevallen van zedelijke dwang zijn, die de wetgever ertoe hebben genoopt het verbod uit te vaardigen, vóór af aan het recht op de wettelijke opzeg te verzaken;

Aangezien dienvolgens in rechte de toestand zich als volgt blijkt voor te doen :

Bij gebreke aan schriftelijk contract op 1 September 1945 bij zijn indienst treden overeenkomstig artikel 11 der wet van 7 Augustus 1922, is de beroeper bij toepassing van artikel 4 der zelfde wet in dienst genomen op basis van de gewone bepalingen van de wet betreffende duur en opzegtermijn;

Het verzaken van het wettelijk recht op vooropzeg door het onderschrijven, in de loop van zijn dienstcontract, van een tijdelijk contract is ongeldig en in strijd met de gebiedende wettelijke bepalingen betreffende de opzeg;

Het onderschrijven van dergelijk contract in de

loop van het reeds begonnen dienstcontract is niet rechtsgeldig bij toepassing van artikel 11 der wet, als moettende beheren het dienstcontract dat vroeger en wel op 1 September 1945 was ingegaan, daar, naar de zin en de geest van artikel 11, het te gelden op 1 September 1945 ingegaan om als tijdelijk dienstcontract als wezenlijk bestanddeel vóór zijn tot standkomen een geschrift vergt, wat blijkt niet toen te zijn gemaakt geworden;

Aan het zonder schrift op 1 September 1945 aangegaan dienstcontract kon dus wezenlijk slechts een einde gesteld worden door de gebruikelijke vooropzeg van drie maanden;

Aangezien dergelijke vooropzeg niet is gegeven geworden, heeft de ontslagen bediende recht op de gebruikelijke wettelijke schadevergoeding uit dien hoofde.

Om deze redenen,

De Werkrechtersraad van Beroep, Kamer voor Bedienden, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart het beroep regelmatig in de vorm en ontvankelijk, en daarover recht doende ten gronde, verklaart het gegrond, doet het eerste vonnis te niet en hetzelfde hervormende en doende wat de eerste rechter hadde moeten doen, veroordeelt de beroepene om aan de beroeper te betalen ten titel van schadevergoeding de som van 10.857,65 frank, met rechterlijke interesten en kosten van eerste aanleg en beroep.

BIBLIOGRAPHIE

WARLOMONT René. — **Recrutement et formation du magistrat belge.** — Extrait de la Revue générale belge (N° 34 - Augustus 1948.) Ad. Goemaere, Brussel, 1948.

Als overdruk uit de Revue générale belge is zopas de uiterst belangrijke uiteenzetting verschenen die de Heer Rechter René Warlomont heeft gepubliceerd aangaande het zo belangrijk en zo actueel vraagstuk van de aanwerving en de vorming der Belgische magistraten.

De auteur zal binnenkort een uitgebreide studie doen verschijnen over dit zelfde onderwerp, waarvan het tegenwoordig artikel waarschijnlijk een eerste ontwerp uitmaakt. Dit ontwerp doet ons echter met de grootste belangstelling het te verschijnen boek verwachten. Immers, de inzichten en voorstellen van de schrijver zijn gekenmerkt door een uitstekend begrip van de behoeften der rechterlijke macht in België en de voorgestelde hervormingen zijn gesteund op veel ondervinding en veel gezond verstand.

In de thans verschenen studie wordt eerst een historisch overzicht gegeven van de verschillende wijzen van aanwerving der magistraten sedert de Franse omwenteling en daarna een vergelijkend overzicht van de methoden die op dit gebied in voege zijn in de naburige landen.

De auteur ontwikkelt dan zijn voorstellen tot hervorming in België; de voorwaarden van ouderdom, deze

van stage, van bevordering, van voorstelling.

Wij zullen het verschijnen van het boek van de auteur afwachten alvorens grondig in te gaan op de door hem ontworpen wijzigingen. Laten wij thans enkel reeds met genoegen vaststellen dat hij de mening uitdrukt dat bij de adviezen en voorstellen de mening van de balie niet zou mogen ontbreken.

De hoge kwaliteiten waarvan deze studie blijkt geeft doen ons met ongeduld de verschijning van het aangekondigd boek te gemoet zien.

MEDEDELINGEN

EEN NIEUW INTERNATIONAAL RECHTSHISTORISCH TIJDSCHRIFT

Met vreugde zullen de rechtshistorici de publicatie vernemen van een nieuw internationaal tijdschrift, dat de drie grote takken van de rechtsgeschiedenis (romeins, canoniek en nationaal-gewoonterecht) bestrijkt: het is het « Czasopismo Prawno-Historyczne -Annales d'Histoire du Droit » (Deel I, 1948, Poznan en Parijs, (Sirey), 1 vol. in 8° van VIII + 306 p.), dat door enkele universiteitsprofessoren van Posen (Z. Lisowski en Z. Wojciechowski, directeurs en M. Sczaniecki, redactiesecretaris) in samenwerking met professoren van de Universiteit te Parijs wordt uitgegeven. Het is een verheugend verschijnsel vast te stellen, dat de Poolse rechtshistorici de banden met het Westen terug hebben opgenomen en aldus de richting volgen van de grote geleerden Oswald Balzer en Stanislas Kutrzeba.

Uit het voorbericht vernemen wij dat het tijdschrift « veut servir de trait d'union entre la science historique du droit des pays slaves, et la même science des autres pays du monde ». Dat dit geen dode letter is gebleven merken wij al onmiddellijk bij het doorbladeren van de meer dan 300 mooi uitgegeven bladzijden, welke, naast artikels in het Frans opgesteld (o.m. de tekst van een lezing in 1947 te Parijs gehouden door Z. Wojciechowski over : « Les conditions intérieures et extérieures de l'établissement du trône électif en Pologne » en een mooi artikel van professor Vetulani, over de betreurde geleerde Kutrzeba) van al de in het Pools gestelde artikels een Franse samenvatting geeft. Deze Poolse artikels handelen over : « De slavische artikels van de Sachsenspiegel » (Matuszewski), « de grondwet van de Poolse Staat in 1573 » (Sobocinski) en « de betekenis van de hervormingen van Stanislas-August (1764-1795) voor de geschiedenis van de Poolse Staat in de moderne geschiedenis » (Kaczmarczyk).

Verder vindt men er, naast een reeks boekbesprekingen, zeer belangrijke in het Frans gestelde overzichten over de rechtshistorische activiteit sinds 1939 in Frankrijk (Franse R. Besnier) en Romeinse Rechtsgeschiedenis (R. Monier), in Polen (M. Sczaniecki), in Zwitserland (W. Roch) en in Tsjecho-Slowakije (V. Vanecek). Een volgend nummer zal o.m. een zulkdanig overzicht brengen over de rechtshistorische activiteit in dezelfde periode in België en in Zuid-Slawië.

De publicatie van dit wetenschappelijk tijdschrift, waarin wij geen letter politiek konden ontwaren, mag, vooral in de huidige omstandigheden, een gelukkige realisatie worden genoemd om de internationale wetenschappelijke samenwerking te verstevigen.

L. TH. M.